

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ПРАКТИЧНА НАСТАВА

IV ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за транспорт и шпедиција

Скопје, 2008 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за транспорт и шпедиција

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: четврта

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 5 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 165 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по **практична настава** ученикот стекнува вештини и знаења и се оспособува:

- да планира транспорт при користење на технологијата на транспорт „возили на возило“ и комбинирани копнено – поморски системи;
- да распоредува товар на превозни средства кај технологијата на транспорт „возили на возило“ и комбинирани копнено – поморски системи;
- да применува правилни техники на користење на товарни и складишни простори кај технологијата на транспорт „возили на возило“ и комбинирани копнено – поморски системи;
- да ја контролира исправноста на документите;
- да изготвува понуди за превоз и складирање;
- да толкува договор за превоз, складирање и давање шпедитерски услуги;
- да толкува договор за складирање;
- да пресметува шпедитерски трошоци;
- да стекнува навика за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по **практична настава**, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од: технологија на патен транспорт, технологија на железнички транспорт и практична настава од II и III година и шпедиција и шпедициско работење и комбиниран транспорт од III година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
1. ТРАНСПОРТ „ВОЗИЛО НА ВОЗИЛО“	35	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да применува техники на формирање на товарни единици за превоз со технологијата „возило на возило“; - да го претставува графички искористувањето на површината и волуменот на товарниот простор на камионите, приколките, полуприколките, седластите приколки, разменливите транспортни садови; - да искористува површина, волумен и носивост на превозни средства на патниот, железничкиот, водниот и воздушниот транспорт при користење на технологијата „возило на возило“; - да предвидува рационално искористување на складишни простори на товарни единици на технологиите Huske pack, „Kangourou“ и „Huske pack“ (технологија А, Б, Ц и Д), „Ро – Ла“ и „Modalohr“. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укажување на техники на формирање и товарни единици на технологиите „Kangourou“ и „Huske pack“ (технологија А, В, С и Д), „Ро – Ла“ и „Modalohr“; - презентирање цртежи, слики и шеми на постоечките техники; - демонстрирање варијанти за правилно сложување на товарот и товарните единици во превозните средства; - укажување на начините на користење на товарни единици со вообичаени и невообичаени форми и димензии на товарот; - изработка на елаборат за формирање на товарни единици кај технологијата на транспорт „возило на возило“ со конкретен производ, начин на складирање, употреба на превозно средство и складиштен простор. 	<ul style="list-style-type: none"> - Комбиниран транспорт - Шпедиција и шпедициско работење

2. КОМБИНИРАНИ КОПНЕНО – ПОМОРСКИ СИСТЕМИ НА ТРАНСПОРТ	25	<ul style="list-style-type: none"> - Да применува техники на формирање на товарни единици за превоз со технологијата комбинирани копнено – поморски системи на транспорт; - да го претставува графички искористувањето на површината и волуменот на товарниот простор на бродовите од Ro – Ro и Lo – Lo технологија со камиони, приколки, полуприколки, седластите приколки, разменливите транспортни садови; - да планира рационално искористување на површината, волуменот и носивоста на превозните средства на комбинирани копнено – поморски системи на транспорт; - да предвидува рационално искористување на складишните простори на товарните единици при користење на комбинирани копнено – поморски системи на транспорт. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укажување на техниките на формирање и товарни единици на Ro – Ro и Lo – Lo системи на транспорт; - презентирање цртежи, слики и шеми на постоечките техники и тупични пловни средства за Ro – Ro и Lo – Lo системи на транспорт; - демонстрирање варијанти за правилно сложување на товарот и товарните единици во типични пловни превозни средства; - укажување на начините на користење на товарните единици со вообичаени и невообичаени форми и димензии на товарните единици; - изработка на елаборат за формирање на товарни единици кај технологијата комбинирани копнено – поморски системи на транспорт со конкретен производ, начин на складирање, употреба на превозно и пловно средство и складиштен простор. 	Комбиниран транспорт -Шпедиција и шпедициско работење
3. ДОГОВОРИ ЗА ПРЕВОЗ И СКЛАДИРАЊЕ	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува договори за превоз; - да составува понуда за превоз и складирање; - да ги толкува правата, обврските и должностите на налогодавачот и превозникот, налогодавачот и складиштерот и налогодавачот и шпедитерот според постигнат договор; - да склучува договори за превоз и складирање - да составува складишница. 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на предметот и субјектите кои се појавуваат при склучување на договор за превоз и складирање (превозник, корисник на превоз, патник, нарачател, примач, отпрамач, испраќач и др.); - изработка на елаборат за постапка при изготвување понуди, преговори и склучување договори; - презентирање примери за утврдување на вина и последици при непочитување на договорени обврски како од страна 	Комбиниран транспорт -Шпедиција и шпедициско работење -Транспортно право и осигурување

			на налогодавачот, така и од страна на превозникот, шпедитерот, складиштерот и др.	
4. ТРАНСПОРТНО ОСИГУРУВАЊЕ	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува договори за осигурување; - да составува понуда за осигурување на превозни средства, стока и патници; - да ги толкува правата, обврските и должностите на осигурителната компанија и комингентот според постигнат договор; - да составува осигурителна полиса. 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на предметот и субјектите кои се појавуваат при склучување на договор за осигурување (каска, карго осигурување, осигурување од одговорност, осигурување од разни интереси); - изработка на елаборат за постапка при изготвување понуди, преговори, дефинирање на ризици и склучување договори за осигурување. 	Шпедиција и шпедициско работење - Транспортно право и осигурување
5. ШПЕДИЦИЈА	60	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја тарифира стоката според царинската номенклатура со користење на основните правила за тарифирање, царинските коментари и забелешките на царинската тарифа; - да ја утврдува вредноста на царинската стока; - да пресметува царина, царински давачки, даноци и акцизи за одделни видови производи; - да ги разликува трошоците кои влегуваат во царинската основица а кои во даночната основица, вклучувајќи ги и транспортните трошоци; - да ги пополнува документите за потекло на стоката; - да разликува пресметка на преференцијални и непреференцијални царински давачки; 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање тарифи според царинска номенклатура; - објаснување како се утврдува вредноста на царинската стока; - пресметување на царина, царински давачки, даноци и акцизи; - презентирање документи за потекло на стоката; -објаснување на преференцијални и непреференцијални царински давачки; - презентирање на царински декларации за увоз и извоз на стока; - изработување на царински декларации за увоз и извоз на стока. 	-Шпедиција и шпедициско работење

		<ul style="list-style-type: none"> - да го применува инкотермсот врз формирањето на царинската и даночната основица; - да разликува што е вклучено во цената на производот за секој одделен паритет од Инкотермсот; - да изработува царински декларации за увоз и извоз на стока . 		
6. ШПЕДИЦИСКИ ТРОШОЦИ	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја познава шпедициската тарифа; - да разликува делови на шпедициска тарифа; - да ја толкува содржина на шпедициските тарифи; - да пресметува трошоци за извршени шпедициски услуги; - да составува фактури за наплата на шпедициски услуги; - да пополнува шпедициска документација. 	<ul style="list-style-type: none"> -Набројување на шпедициските трошоци кои можат да се јават при давање на шпедициски услуги; -објаснување на начините на утврдување на шпедициските трошоци (паушал, тони, тон по километар, царинско посредување, обезбедување документи, земање мостри, и др.); -презентирање шпедициски тарифи; -решавање примери без употреба на сложен математички апарат. 	-Шпедиција и шпедициско работење

4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите наставниот предмет **практична настава** се реализираат со примена на наставните форми: фронтална, групна и индивидуална. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците, учење преку сопствено откривање и др.

Активности на ученикот: црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно и работи домашни задачи.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење и практичната обука по предметот практична настава треба да се изведува преку практична настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови како и проектни задачи, елаборати и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тромесечја и во две полугодија. За успешно реализирање на часовите по практична настава паралелката треба да се подели во две групи.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасно реализирање на целите на наставниот предмет практична настава се применуваат разни средства и помагала како: графоскоп, видеоснимки, слајдови, фотографии, компјутер, ЛЦД проектор и слично.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно и практично проверување на знаењата по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот од полугодieto и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изготвени тестови на знаења од тематски целини релизирани во текот на полугодieto и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува согласно на законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **практична настава** треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот практична настава ја реализираат кадри со завршени студии по:

- сообраќај и транспорт;

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет практична настава се користат специјализирани училници или кабинет за сообраќај и транспорт, соодветно опремени со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на транспорт, шпедиција и осигурување.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март 2008 година

7.2. Состав на работната група

1. Ридван Зекири , дипл. маш. инж.,	советник, Центар за стручно образование и обука -	Скопје
2. м-р Гордан Стојиќ, дипл. сооб. инж.,	наставник во СУГС „Владо Тасевски“ -	Скопје
3. Кристина Белдедовска , дипл. економ.,	Алтива – услуги и шпедиција -	Скопје
4. м-р Гордана Кожуваровска, дипл. сооб. инж.,	наставник во ОСУ „ Таки Даскало” -	Битола

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2008 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **практична настава** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4721/11 од 20.06. 2008 година.